پیاوی جیهان

ئیرنست هیمنگوای
لە ئینگلیزییەوە: د. محەمەد عەزیز سەعید
(زانکۆی سەلاحەددین - کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتی)

پیاوە کوێرەکە دەنگی هەموو ئامێرەکانی یاری کردنی قوماری دەناسی. نازانم چەند کاتی بردبوو تا دەنگی هەموو ئامێرەکانی ناسیبوو، بەڵام بەدڵنیاییەوە کاتێکی باشی بردووە، چونکە ئەو هەر کاتەی لە یەکێک لە مەیخانەکان کاری دەکرد. لە دوو شار کاری کردبوو، هەرچەندە کاری یەکەم جاری لە باڕی فلاتس باش بوو تا ئەو کاتەی شاری جیسوپ لەبەر چاوی تاریک بوو.

لەلایەکی ڕێگاکە وەستا و ئوتۆمۆبیلێک هات و بەلایتەکان شۆفێرەکە کوێرەی بینی هەڵی بگرێ و بیگەیەنێتە شوێنی مەبەست، ئەگەر نا، ئەوە ناچار دەبێ بەپێ ملی ڕێگا بەستەڵەکەکە بگرێتەبەر. هەڵگرتنی پەیوەستە بە بوونی شوێن لە ناو ئۆتۆمۆبێلەکە و چەند ئافرەتی هەڵگرتووە، چونکە پیاوە کوێرەکە هەستی بۆن کردنی، بە تایبەت لە زستاندا بە هێزە.

بە دڵنیاییەوە هەموو کەسێک بۆی دەوەستێت و هەڵیدەگرێت، چونکە پیاوێکی کوێرە. هەموویان دەیناسن و ناویان نابوو "کوێرە" لەناوچەکەدا ئەم ناوە ناوێکی باش بوو بۆی و ئەو بارەی کاری بازرگانی تێدا دەکرد ناوی پایلۆت بوو. لە نزیکییەوە باڕێکی تری لێ بوو شوێنی خواردن و خواردنەوە و قومارکردنی هەبوو ناوی ئیندێکس بوو. ناوی بارەکان لە ناوی چیاکانی ناوچەکە وەرگیرابوو. باڕەکان باش بوون و مەیخانەکانیان شارستانیەتی کۆنیان پێوە دیار بوو. خواردنی باڕی پایلۆت لەویتر باشترە و جیرەی گۆشتەکەی ئیندێکس بە هەستترە.

باڕی ئیندێکس بە درێژایی شەو کراوەیە و تا کاتژمێر ١٠ی سەر لە بەیانی خواردنی بەیانیان پێشکەش دەکات. ئەم دوو باڕە تەنیا باڕ بوون لە شاری جیسوپ و نەدەبوو ئەم جۆرە کارانەیان تێدا بکرێ، بەڵام دەیانکرد، چونکە ئەمە

ڕەوشتی کۆمەڵایەتی ناوچەکەیە.

کوێرە ئارەزووی کارکردنی لە باڕی پایلۆت دەکرد، چونکە ئامێرەکانی یاری کردنی لەلای دیواری دەستی چەپ بوون بەرانبەر باڕەکە، ئەمەش بۆ کوێرە باش بوو و کۆنترۆڵی لەسەر هەبوون، باشتر لەوانەی کە لە باڕی ئینڈێکس هەن و پەرتوبڵاو بوون و هۆڵەکە فراوانتر بوو و گەلێ ژووری هەبوو. ئەو شەوە بەڕاستی لە دەرەوە سارد بوو و کوێرە هاتە ژوورەوە و چلوورە بە سمێڵیدا شۆڕ بووبووەوە، چلوورەی بچووکیش لەسەر برژانگی بەدەرکەوتبوون، ئەمەش باش نەبوو، بۆنکردنیشی نەمابوو، بەڵام دوای ئەوەی دەرگای باڕەکەی داخست، هەستی کرد. بۆ من ستەم بوو سەیری بکەم، بەڵام سەیرم کرد، چونکە کوێرە بەردەوام بە پێ دەڕۆیشت و من هەرگیز نەمبینیبوو ئاوا سەرما بیبەستێت. لە کۆتاییدا پرسیارم لێ کردو وتم:

"کوێرە لە کوێوە هاتووی؟"

بە ئۆتۆمۆبیلی ویللی سەویەر هاتم و لە ژێر پردی شەمەندەفەرەکە دای بەزاندم و ئۆتۆمۆبیلی تر نەبوو، ناچار بووم لە وێوە بە پێ بێم.

"بۆچی وا دوور دای بەزاندی؟" یەکێک پرسی..

وتی "چونکە بۆنێکی زۆر ناخۆشم لێ دەهات"

لەم کاتەدا یەکێک ئامێری قومارەکەی خولاندەوە، کوێرە گوێی لە دەنگەکەی گرت، هیچی دەست نەکەوت.

کوێرە لێی پرسی "کێیە یاری دەکات؟"

"ناییبستیت؟"

"نەخێر"

"کەس نییە. چوارشەممەیە"

"دەزانم چییە. پێم مەڵێ ئەمشەو چییە"

کوێرە ڕۆیشتە خوارەوەو هەموو ئامێری یارییەکانی بەسەر کردەوە بزانێ شتێک لە یەکێک لە پەرداخەکاندا بە هەڵە مابێ، ئاسایی بوو کە هیچ شتێک بەجێ نەمابێ و ئەمەش یەکەم بەشی ئارەزووەکەی بوو. گەڕایەوە باڕەکە بۆ لای من و ئەلشانی، داوای لێ کرد بخواتەوە. کوێرە وتی "نا، ناخۆمەوە، دەبێ لەم ڕێگایانە" هۆشیار بم. یەکێک لەو لاوە وتی " مەبەستت چییە لەم ڕێگایانە؟". تۆ تەنیا بە ڕێگایەکدا دەڕۆی لە نێوان ئێرە و فلات. کوێرە وتی من بە گەلێ ڕێگادا ڕۆیشتووم و هەموو جارێک ڕێگا دەگۆڕم.

یەکێک لەو لاوە مستەکۆڵەیەکی بە ئامێری یارییەکەدا دا وەک جۆرێک لە ناڕەزایی، مستەکۆڵەکە بە هێز نەبوو. کوێرە لە شوێنی خۆی هەڵبەزییەوە. چارەکی ئامێر بوو. ئەو برادەرە گەنجەی یاری دەکرد چارەگێک (٢٥ سنت) ی دایە. کوێرە هەستی پێ کرد پێش ئەوەی بیخاتە گیرفانی.

وتی "سپاس". "تۆ هەرگیز لە یادت ناچێت".

برادەرە گەنجەکە وتی "خوشحاڵم بە زانینم" و چارەگەکەی بردەوە ناو ئامێرەکە و جارێکی تر ڕای کێشایەوە. جارێکی تر پێکای و زۆر باش بوو. چارەگێکی خستەوە ناو ئامێرەکە و چارەگێکی تری دا بە کوێرە.

کوێرە وتی "سپاس"، "تۆ زۆر باشیت".

برادەرە گەنجەکەی یاری دەکرد وتی "ئەمشەو شەوی منە".

کوێرە وتی "شەوی تۆ، شەوی منە" و برادەرە گەنجەکە بەردەوام بوو لە سەر یاری کردن، بەڵام یارییەکەی باش نەبوو و کوێرە بە ورەیەکی بەرزەوە لە تەنیشتی وەستابوو، زۆر ترسناک بوو و لەکۆتاییدا برادەرەکە وازی لە یاری کردن هێنا و هاتە لای باڕەکەوە. کوێرە دەیتوانی دوای بکەوێ، بەڵام هەستی پێ نەکرد، چونکە برادەرەکە هیچی نەگوت، کوێرە دەستی بە ئامێرەکاندا هێنا و دانیشت چاوەڕێی یەکێکی تری دەکرد بێت یاری بکات.

کەسی لێ نەبوو یاری بکات و کەسیش یاری قوماری نەدەکرد، قومارچییەکان دانیشتبوون سەرزەنشتی یەکتریان دەکرد و یەخەی یەکتریان دادەدڕی. ئێوارەیەکی خامۆش لەم هەفتەیەدا و هیچ جۆشوخرۆشی نەبوو. شوێنەکە پێنج سەنتی نەدەهێنا، جگە لە باڕەکە، زۆر خۆش و جوان بوو تا ئەو کاتەی کوێرە هات. هەموویان بیریان دەکردەوە بڕۆن بۆ ئینڈێکس، یان بڕۆن بۆ ماڵەوە.

"تۆم، تۆ چی دەکەی؟" فرانک، مەی فرۆشەکە پرسیاری لێ کرد. "دەڕۆم بۆ ماڵەوە"

"دەمویست پاڵ بنێم".

"ئەم پێکە بگرە".

فرانک پرسیاری لە برادەرە گەنجەکە کرد، جلی ئاسایی لە بەر بوو، جلی ئەستووری شارەکانی ئۆریگۆنی لە بەر

کردبوو و شەبقەیەکی ڕەشی لە سەر نابوو، ڕیشی جوان تاشیبوو، دەم و چاوی بەفر سووتاندبووی.

"تۆ چی دەخۆیتەوە؟ برادەرە گەنجەکە هەمان خواردنەوە دەخواتەوە"

ویسکی ئۆڵد فۆریستەر.

تەماشام کردو پێکەکەم بۆی بەرز کردەوە و هەردووکمان نۆشمان کرد.

کوێرە لەوسەری ئامێرەکان بوو. وابزانم هەستی کردبوو ئەگەر بێتە لای دەرگاکە، ئەوە کەس نایەت. خۆشی هەستی پێ دەکرد. برادەرە گەنجەکە پرسیاری لێ کردم

"ئەم پیاوە چۆن چاوەکانی لە دەست داوە؟"

وتم "نازانم".

فرانک وتی "لە شەڕدا".

پیاوە نەناسراوەکە وتی "لەشەڕدا؟" سەری پێکابوو.

فرانک وتی "بەڵێ".

تۆم، پێی بڵێ "ئەم دەنگە بەرز و گڕەی لە هەمان شەڕدا پەیدابووە".

"هەرگیز نەمبیستووە"

فرانک وتی "نەخێر، وابزانم تۆ نەتبیستووە". ڕاستە نەمبیستووە. تۆ، لەوێ نەبوویت، بەڕێز، ئەو شەوە شەوێکی سارد بوو وەک ئەم شەو. لەوانەیە ساردتر بووبێ. شەڕێکی خێرابوو. سەرەتاکەم نەبینی. لەناو دەرگاکەی ئێندێکس شەڕەکە قەوما. ناوی بلاکییە و ئێستا پێی دەڵێن کوێرە، کوڕەکەی تریش "ویلی سەویەر" بوو لە یەکتریان دەدا بە شەق و بە ئەژنۆ، چاوەکانی "بلاکی"م بینی لە ئەنجامی لێدان هاتنە دەرەوە. لەسەر سەهۆڵی ڕێگاکە شەڕیان دەکرد. بەفر لەم لاو ئەولای ڕێگا کەڵەکەی کردبوو، لایتی ناو دەرگا و باڕی ئێندێکس ڕووناکی کردبووەوە. هۆڵی ساندس لەپشت ویلی سەویەر وەستابوو ئەوکاتەی چاوی هەڵ دەکۆڵی و هۆڵی ساندس هاواری دەکرد "قەپاڵی لێ دەگرێ، قەپاڵی لێ دەگرێ" هەر وەک بۆڵووی ترێ بێت.

بلاکی بۆکسی بە هێزی لە دەموچاوی ویلی سەویەر دەداو دەی هەژاند، بۆکس لە دوای بۆکس و کەوتنە سەر سەهۆڵەکە و ویلی سەویەر قەپاڵی لێ دەگرت بۆ ئەوەی بەری بدات و وازی لێ بهێنێ و بلاکی هاوارێکی لێ هەستا، هەرگیز نەبیستراوە. زۆر خراپتر لەوەی بەرازێکی نێر سەرببڕی.

کوێرە بەرەو ڕوویان هات، بۆنمان کرد، گەڕایەوە. قەپاڵی لێ دەگرت هەروەک هێشووی ترێ بێت، بە دەنگی بەرز هاواری دەکرد و سەری بەرز و نزم دەکرد. "ئەمە چاوی چەپیەتی، ئەوی تریشم بینی" سووڕاندمییەوە بەبێ ئەوەی بیبینم. "ئەوەش بەشە خراپەکەی بوو، خۆی شێواندبوو".

دەتوانم باشتر شەڕ بکەم، بەڵام چاوی دەرهێنام، پێش ئەوەی بزانم چی ڕووی دا. بە هەڵکەنرێک چاومی دەرکرد. کوێرە بە بێ ڕق و قینە ئەمەی گوت، "ئەمەش کۆتایی ڕۆژی شەڕەکەم بوو".

بە فرانکم گوت "پێکێک بدەن بە بلاکی"

ناوی کوێرە، تۆم، شایستەی بووم، بینیت، شایستەم. ئەوە هەر ئەو برادەرەیە کە ئەم شەو بە ڕێگاکەدا پاڵی پێوەنام. برادەر لە چاو بدات، هەرگیز نابێ بە برادەر.

پیاوە نەناسراوەکە وتی "تۆ چیت لێ کرد؟". کوێرە وتی "هەرچی کاتێک بینیت دەیناسییەوە. وەک سوپرایز، وای لێ دەکەم بێت بۆ ئێرە". بە نەناسراوەکەم گوت "تۆ ناتەوێ بیبینی؟"

کوێرە وتی "ئەوە یەکێک لە هۆکارەکانە، هەندێ جار دەمەوێ بیبینم". دەمەوێ باش سەیری بکەم.

فرانک پێی گوت "دەزانی شێوەی چۆنە، تۆ جارێک چوویت دەستت لەسەر دەم و چاوی دانا. کوێرە زۆر بە دڵخۆشییەوە گوتی ئەم شەو دووبارەی بکەوە. " لە بەر ئەم هۆیە بوو منی لە ئۆتۆمۆبیلەکە فڕێ دایە خوارەوە. هیچ هەستێکی خۆشی نییە".

لە شەوێکی ساردا پێم گوت، خۆت باش بپێچەوە تا سەرمات نەبێ، تەنانەت هەستی نەکرد کە ئەمە تەنیا گاڵتەیە و ویلی سەویەر هەرگیز نابێ بە "پیاوی جیهان".

فرانک گوتی "بلاکی، تۆ کەست لە ماڵەوە هەیە". "من ناتوانم بتگەیەنم، چونکە من لە کۆتایی ئەم شەقامە دەژیم"، بەڵام تۆ دەتوانی لە پشت ئەم جێگایە بخەوی. فرانک لەوانەیە ئەمە بۆ تۆ باش بێت.

تکایە چیتر پێم مەڵێ بلاکی من چیتر بلاکی نیم، ناوم "کوێرە "یە.

"کوێرە، پێکێک هەڵدە".

کوێرە وتی "بەڵێ، گەورەم".

دەستی گەیشتە پەرداخەکە و بۆ هەرسێکمانی بەرز کردەوە. وتی ئەمە "وێلی سەویەرە" لەوانەیە بە تەنیا لە ماڵەوە بێت.
ئەم وێڵی سەویەرە جارێکی تر هەرگیز نازانێ چۆن خۆشگوزەران دەبێت.

پیاوی جیهان، یەکێکە لە پەنجا کورتە چیرۆکە مەزنەکانی ئەمەریکا. لە ساڵی ٢٠٠٨ پرۆفیسور میلتۆن کران پرۆفیسۆری ئەدەبی ئینگلیزی زانکۆی جۆرج واشنتۆن ئامادەی کردوون و پێشەکی بۆ نووسیون و چاپی کردوون.
کورتە چیرۆکی پیاوی جیهان نووسەری ئەمەریکی ئیرنست میللەر هیمنگوای نووسیویەتی. ئەم نووسەرە ڕۆژنامەنووس و چیرۆکنووس و ڕۆماننووس بووە. لە ١٨٩٩/٧/٢١ لە ویلایەتی ئیلینۆیس لە ئەمەریکا لە دایک بووە و لە ١٩٦١/٧/٢ لە تەمەنی ٦٢ ساڵیدا لە ویلایەتی ئیداهۆ بە خۆکوشتن کۆچی دوایی کردووە. ئیرنست هیمنگوای لە یەکەمین جەنگی جیهانیدا وەک شۆفێری ئەمبولانس بەشداری کردووە. لەساڵی ١٩٥٤ خەڵاتی نۆبڵ-ی لە ئەدەب پێ بەخشراوە.
پیاوی جیهان کورتە چیرۆکێکی ئەمەریکییە و باس لە پیاوێکی کوێر دەکات کە بێ ماڵ و حاڵ بووە. بەردەوام لە سەر ئامێرەکانی یاری قومار لە بارەکان خەریکی قومارکردن بووە. ئەم پیاوە هەستی بۆن کردنی باش نەبووە و حەزی نەکردووە بە ناوی ڕاستەقینەی "بلاکی" ناو ببرێ، بەڵکو حەزی لە نازناوی "کوێرە" بووە کە لە ئەنجامی شەڕکردن لە گەڵ یەکێک لە برادەرەکانی کوێر بووە. کوێرە نیشانەی پیاوەتی و مرۆڤێکی مەزن بووە و ئیلهامی چیرۆک نووسینی بە نووسەر بەخشیوە. ناوی چیرۆکەکە "پیاوی جیهان" وتەیەکە لە ئەدەبی ئینگلیزی بۆ پیاوێکی مەزن و ڕەسەن و ئازا و لەخۆ بوردوو بەکار دەهێنرێت.

سەرچاوە:

Fifty Great American short stories, Prof. Dr. Milton Crane, George Washington University - USA, Published by Bantam Classic/ june 2008, ISBN 978-0-553-27294-9.